

Geregistreerd

Op basis van de Surinaamse slavenregisters- die recent online beschikbaar zijn gemaakt heeft Stichting Stil Verleden (SSV) het lesprogramma 'Geregistreerd!' ontwikkeld.

Het lesprogramma maakt het thema slavernij vanuit verschillende invalshoeken bespreekbaar. In Nederland is de laatste jaren vooral aandacht voor de trans-Atlantische slavernij. Maar Stichting Stil Verleden legt zich nadrukkelijk toe op alle vormen van slavernij. SSV laat verder zien dat het een verschijnsel is van alle tijden en wil jongeren ook bewust maken van moderne vormen van slavernij, zoals uitbuiting, arbeidsmigratie en mensenhandel.

In deze docentenhandleiding wordt uitgelegd hoe u als leerkracht het lesprogramma kunt aanbieden aan uw leerlingen. Of hoe u dit kunt gebruiken voor educatieve doeleinden t.b.v. jongeren in bibliotheken of musea. Desgewenst kunt u ook een gastdocent van de Stichting uitnodigen.

Hierbij lessuggesties, achtergronden en verwijzingen naar bronnen t.b.v. een les over de slavernij met als speerpunt de registratie van slaven in de voormalige kolonies Suriname en Curaçao. Aan de hand van de opzet van Stichting Stil Verleden kunt u deze les of het educatieve programma zelf vormgeven.

Leerdoelen

De leerlingen krijgen door te zoeken in de slavenregisters een feitelijk beeld van het Nederlands slavernijverleden via harde cijfers. Daarnaast zien en leren ze dat achter de namen een persoonlijk verhaal schuilt. Op deze manier maken ze via de slavenregisters kennis met zowel de slaven als met de slaveneigenaren.

- Leerlingen kunnen het Nederlands slavernijverleden plaatsen binnen de ontwikkeling van de Nederlandse geschiedenis en;
- Leerlingen leren de context van de slavernij wereldwijd vroeger en nu;
- Leerlingen ontwikkelen via de historie ook bewustzijn van de uitbuiting in de moderne slavernij, waardoor ze wellicht kritischer consumenten worden.
- Leerlingen ontwikkelen meer inzicht in de multiculturele samenleving en in het belang van gelijkwaardig burgerschap.
- Leerlingen leren digitale bronnen raadplegen en onderzoeken hoe het verleden zichtbaar gemaakt kan worden.
- Leerlingen leren specifiek over de (online) slavenregisters en krijgen kennis over de registratie van slaven en de beweegredenen daartoe.
- Leerlingen krijgen informatie over de huidige registratie van burgers in Nederland.
- De leerstof van het lesprogramma 'Geregistreerd!' correspondeert met kerndoelen 36, 37, 40 en 48 van het voortgezet onderwijs.

Om de registers in de context van het Nederlands slavernijverleden te kunnen plaatsen, begint de les met een inleiding in de slavernij en een schets van het Nederlands slavernijverleden. En passant kan aan het eind ook de moderne slavernij benoemd worden òf in de huiswerkopdrachten worden meegenomen. Immers verantwoorde keuzes maken ten aanzien van consumptiegoederen en kennismaken van o.a. human trafficking horen ook tot een verantwoord educatief palet.

De vorm van de lessen kan aan het niveau van de leerlingen worden aangepast; hiervoor dragen we wat ideeën aan. Waar bij de ene groep zintuiglijke elementen kunnen worden ingepast, zal de andere een wat meer theoretische uitwerking vragen. Dat laten wij aan uw expertise.

Veel plezier met het uitwerken van de lessen!

Met vriendelijke groet,

drs Maria Reinders-Karg

Directeur / Antropoloog / Docent

M 31 (0) 6 2295 1481

E stilverleden.educatie@gmail.com

www.stilverleden.nl

www.slavernijeducatie.nl

MAAK
de surinaamse
slavenregisters
OPENBAAR

Globale indeling van de les totaal 120 minuten

1. Inleiding in de slavernij algemeen (20 min)
2. Het Nederlands slavernijverleden met intermezzo's (30 min)
3. Pauze in stijl met trommelmuziek en rietsuikersnoepje of iets dergelijks (15 min)
4. Slavenregisters algemeen (10 min)
5. Affie (10 min)
6. Zelf zoeken in de registers (20 min)
7. Vragen, reflectie en bespreken huiswerk (boekje downloaden, of uitprinten) (15 min)

Toelichting & tips bij de onderdelen

Zie boekje 'Geregistreerd!', literatuurlijst, bronnen en links voor meer informatie.

Ad 1

Krijgen de leerlingen door de inleiding (historische en moderne slavernij) en onze Nederlands slavernijgeschiedenis beeld van de essentie van slavernij? Hoe definiëren ze die? Hiervoor kunt u bijvoorbeeld woordweb gebruiken.

Amazing Grace: Het waargebeurde verhaal van de Britse William Wilberforce en zijn strijd tegen de slavernij in het Engeland van de 19e eeuw (2,28 min)

<https://www.youtube.com/watch?v=410OZnrTR1g&list=PLaHVE04GYpbtWxl2NFvVHZUu3K0nhGxP&ind>

Ad 2

N.B. Met intermezzo wordt zintuiglijke aanvulling en variatie bedoeld; katoen voelen/raden wat het is; suikerriet proeven; tabak en/of kruiden ruiken, een filmpje op youtube bekijken, drumsessie opzoeken (geheime talen ten tijde van de slavernij), rapper etc.

Het Nederlandse slavernijverleden staat het dichtst bij ons, doordat zovelen uit de voormalige koloniën in Nederland zijn komen wonen. Het terdege kennen van deze geschiedenis, geeft ons beeld van de essentie van slavernij. Daarmee kunnen we daar ook in mondiaal perspectief naar kijken. En leren om ook nu de moderne slavernij te zien, te erkennen en te bestrijden.

Filmpje (1,57 minuten) NTR over WIC en koloniën in Amerika en Zuid-Amerika.

<https://www.youtube.com/watch?v=PFg91xP1jdQ>

Filmpje (14 min) over slavernij, het monument, het transport

<http://www.schooltv.nl/video/histoclips-slavernij/>

Het slavernijverhaal zijn zwarte bladzijden in de geschiedenis. Ook Nederland deed mee aan de slavenhandel. Het duurde lang voordat Nederland de slavernij afschafte. Het aangedane leed wordt nog steeds gevoeld. Willem Wever over Slavernij (8.16 min).

<https://www.youtube.com/watch?v=4m0zv2laPI8>

Trailer Hoe duur was de suiker (2.09 min).

<https://www.youtube.com/>

Ad 3

Pauze met muziek en traktatie;

Bijvoorbeeld slaafvrije chocolade of fairtrade bananen

Ad 4

De leerlingen leren dat slavernij iets is van alle tijden en dat het ook nu nog wereldwijd voorkomt. De registers zijn de belangrijkste bron van informatie over de slaven in het 19e-eeuwse Suriname. De slavenregisters of 'slavenboekhouding', die in het Atlantische gebied tussen 1830 en 1863 is bijgehouden, geeft ons nu de mogelijkheid om mensen die destijds slaaf waren zo'n twee tot drie generaties te volgen.

In 'Geregistreerd!' wordt via de slavenregisters gekeken naar slavernij. Slavernij is een continuüm in de geschiedenis van de mensheid; het is van alle tijden en komt overal ter wereld voor. Stichting Stil Verleden plaatst daarom het (Nederlands) slavernijverleden in deze brede context van slavernijssystemen - vanuit de klassieke oudheid tot de moderne vormen van slavernij. Het thema slavernij verbindt de geschiedenis van Nederland (Europa) met Amerika en Azië. Het waren immers de Europese mogendheden die koloniën stichtten in de 'Nieuwe Wereld' en vanuit het Afrikaanse continent slaven vervoerden om te werken op hun plantages. Deze immense migratiestroom heeft de geschiedenis van Europa, Amerika en Azië ingrijpend beïnvloed.

Zie boekje voor meer informatie.

<https://www.ru.nl/slavenregisters/>

<https://nos.nl/artikel/2238511-surinaamse-slavenregisters-nu-voor-iedereen-toegankelijk.html>

<https://www.nationaalarchief.nl/archiveren/nieuws/surinaamse-slavenregisters-per-1-juli-2018-online-toegankelijk>

Ad 5

Het verhaal van Affie vindt u in het boekje.

Ad 6

In 2018 zijn de slavenregisters gedigitaliseerd en is het mogelijk om te zoeken naar namen. Door te zoeken in de registers kan het verborgen verleden worden blootgelegd en kan worden gediscussieerd over de betekenis en het leven van slaven in Suriname.

Samen met de leerlingen kan de docent de registers bekijken en namen zoeken.

In de les zoeken we Affie, het meisje van de voorplaat via: <http://www.gahetna.nl/vraagbaak/onderzoeksgids/voorouders-slavernij-suriname>

Uiteraard kunnen de leerlingen zo ook zelfstandig op school of thuis zoeken. Om iemand te kunnen vinden, heb je wel de naam van eigenaar of plantage nodig en de voornaam van de slaaf.

Affie is in de slavenregisters gevonden als de slavine van Bessie van Castilho, de moeder van Samuel Benjamin Sanches die haar eigenaar was. Ook Affie's moeder is in de registers te vinden, als Sophietje Alexandra Terzol (1814-1887) ... zie meer informatie in het boekje.

Ad 7

https://www.youtube.com/watch?v=qviM_GnJbOM

Maya Angelou gedicht i.v.m. een van de opdrachten

Informatie voor de opdracht 'moderne slavernij' Slaves of Dubai (15 min).

Minidocumentaire waarin bouwvakkers in Dubai afkomstig uit Pakistan of India worden uitgebuit en onder onmenselijke omstandigheden moeten leven en werken. Lange dagen, lage lonen, slechte omstandigheden, slechte opvang/hun paspoorten worden afgepakt waardoor ze vastzitten in het land waar zij niet willen zijn, hun familie achterlatend. Waar moreel bewustzijn wordt gemist.

<https://www.youtube.com/watch?v=gMh-vlQwrmU>

Filmpje van Fairwork over moderne slavernij; interview met een slachtoffer.

Fairwork bestrijdt en voorkomt moderne slavernij in Nederland. Leerlingen kunnen zo zien dat slavernij een wereldwijd verschijnsel is, dat ook nu nog bestaat, zelfs in hun eigen land.

<https://www.slachtofferwijzer.nl/organisatie/fairwork/>

Bronvermelding

Geschiedenis slavernij Nederland

Archief, Nationaal, *Het Grote VOC boek*, 2017, tweede druk

Baay, Reggie, *Daar werd iets gruwelijks verricht. Slavernij in Nederlands-Indië* Walburg Pers, 2015

Bijnaar, Aspha (red.), *Kind aan de ketting. Opgroeien in slavernij toen en nu*, 2010

Boos, Carla, *De slavernij, Mensenhandel van de koloniale tijd tot nu*, Balans, 2011

Gaastra, Femme S., *Geschiedenis van de VOC*, Walburg Pers, 2009, tweede druk

Groenveld, Prof.dr.S. & drs.H.L.Ph. Leeuwenberg, *De Tachtigjarige oorlog*, Walburg Pers, 2008

Heijer, Henk den, *De geschiedenis van de WIC*, Walburg Pers, 2002, tweede druk

McLeod, Cynthia, *Hoe duur was de suiker*, Conserve 1985

Rossum, M. van, *Kleurrijke Tragiek* (Hilversum, Verloren 2015)

Stipriaan, Alex van, *Surinaams contrast; roofoverleving en overleven in een Caribische*, 1993

Tang, Dirk J, *Slavernij Een geschiedenis/ Bijzondere Collecties*, Walburg Pers, 2013

Moderne slavernij

Hill, Lawrence, *Het negerboek*, AILANTUS 2011

Hochschild, Adam, *Bevrijd de slaven*, J.M.Meulenhof bv Amsterdam, 2005

Roessingh, Martijn en Perdiep Ramesar, *Slaven in de polder*, 2011

Skinner, E. Benjamin, *Mensenhandel op klaarlichte dag*, 2010

Illustratieverantwoording

Op de cover:

Omschrijving: Een tekening uit 1859 van slavin Affie(ongeveer 9 jaar oud) door Adriaan Martini van Geffen, griffier te Paramaribo in de 19e eeuw: collectie Rijksmuseum

Tula: Curacao

Bron: foto, Bert Reinders, 2009

Slavenboei:

Omschrijving: slavenboei anoniem, 1700-1899, is slechts gedeeltelijk bewaard gebleven

Bron: NG-c-2012-7jpg

Plantagedirecteur met huismeid en huisjongen, T, Bray:

Omschrijving: Ingekleurde litho door Petit naar een tekening van Theodore Bray

Bron:TM-3444-5

Suikerrietmolen:

Omschrijving: Interieur van een fabriek op een suikerplantage

Bron: TM-H-3400

IJzeren voetboei:

Omschrijving: De boei is een onderdeel van een slavenketting met in totaal twee ovaalvormige scharnierende boeien, die met een stop gesloten kunnen worden.

Moderne slavernij:

Omschrijving: Arbeidsmigranten in de horeca

Bron:20171129-14500-5-P6A0502 BibiVeth, jpg

Het Parthenon in Athene:

Omschrijving: Afbeelding van een belangrijk symbool uit de Klassieke Griekse Geschiedenis

Bron: Wikipedia, 25 april 2019

Scheepsmodel Oost-Indievaarder:

Omschrijving: Model van de Oost-Indievaarder

Bron: Rijksmuseum, anoniem, 1747

Kapersbrief:

Omschrijving: dit is een voorbeeld van een Franse kapersbrief

Bron: Wikimedia

Een plantage-slavenkamp:

Omschrijving: Kleurenlitho

Bron: Leiden, Foto – prentencollectie van het Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde

Het kasteel van Elmina:

Omschrijving: Het kasteel van Elmina en de stad vanaf de overkant van de Benya omstreeks 1665

Bron: Osterreichische Nationalbibliothek, Wenen; Inv.nr Van der Hem 3618

Litho van Madou:

Omschrijving: Plantageslaven op weg naar het veld
Bron: P.J. Benoit, 1839

Angisa Tori: Christine van Russel-Henar

Omschrijving: De geheimtaal van Suriname's hoofddoeken
Bron: de stichting Fu Memre Wi Afo, Paramaribo, 2008

Slavenregisters:

Omschrijving: digitale slavenregisters
Bron: Nationaal archief, Den Haag, 2018

Keti-Koti: Oosterpark, Amsterdam

Omschrijving: Herdenking afschaffing slavernij
Bron: Foto: Bert Reinders, 1 juli 2007

Angisa Tori: Christine van Russel-Henar

Omschrijving: De geheimtaal van Suriname's hoofddoeken
Bron: de stichting Fu Memre Wi Afo, Paramaribo, 2008

Keti-Koti: Oosterpark, Amsterdam

Omschrijving: Herdenking afschaffing slavernij
Bron: Foto: Bert Reinders, 1 juli 2014

Verklarende woordenlijst

Slavenboei: Het ketenen van slaven gebeurde vooral tijdens de transporten, maar slaven konden door hun eigenaren of opzichters ook in de boeien worden geslagen als strafmaatregel of bij vluchtgevaar

Kapersbrief: Een brief die door de overheid werd geschreven, waarmee een schip dat die brieven aan boord had het recht werd gegeven om vijandelijke schepen aan te vallen of leeg te roven

Manumissie: Tijdens de slavernij was het voor slaven mogelijk zich via juridische weg vrij te kopen. Er was toestemming nodig van de eigenaar en van de overheid. Aan beiden moest geld worden betaald. Zo kon een slaaf op legale wijze vrijheid verkrijgen.

Keti Koti: Het verbreken van de ketenen

Griffier: Secretaris in het gerechtshof

Shogun: Hoofd van het Japanse leger